

Palju õnne!

75

Rutt Hinrikus – kirjandusteadlane

Paul Hagu – folklorist, Tartu Ülikooli emeriitdtsent

Juri Berezkin – arheoloog ja mütoloogiate uurija, Eesti Teaduste Akadeemia välisliige, *Mäetaguste* toimetuskolleegiumi liige

70

Chas S. Clifton – USA teadlane, paganluse uurija, ajakirja *Folklore: Electronic Journal of Folklore* toimetuskolleegiumi liige

65

Diane Goldstein – ameerika folklorist, ajakirja *Folklore: Electronic Journal of Folklore* toimetuskolleegiumi liige

Monika Kropej – sloveenia etnoloog ja mütoloogia uurija

Urmas Sutrop – keeleteadlane, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

Aado Lintrop – folklorist, Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur

Eva Toulouze – etnoloog ja fennougrist

60

Tatjana Minnijahmetova (Tatiana Minniyakhmetova) – udmurdi folklorist, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

Kadri Tamm – Eesti Rahvaluule Arhiivi arhivaar

Palju õnne!

55

Mari-Ann Remmel – folklorist, Eesti Rahvaluule Arhiivi teadur

Ell Vahtramäe – folklorist

50

Ene Kõresaar – etnoloog, ajakirja Mäetagused autor

Risto Järv – folklorist, Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule arhiivi juhataja

Piret Voolaid – folklorist, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur

Kanni Labi – Eesti Rahvaluule Arhiivi toimetaja

Virve Sarapik – kunstiteadlane, ajakirjade Folklore: Electronic Journal of Folklore ja Mäetagused autor

40

Katre Kikas – kultuuriuuriija, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadur

Lina Gergova – Bulgaaria folklorist, ajakirja Folklore: Electronic Journal of Folklore toimetuskolleegiumi liige

Jüri Metssalu – ajaloolane, Eesti Rahvaluule Arhiivi projektijuht

35

Anastasiya Astapova – folklorist, ajakirja Folklore: Electronic Journal of Folklore autor

Olga Ivaškevitš – Eesti Rahvaluule Arhiivi digitaalarhivaar

Stalinism ja folkloristika – poliitilise võimu ideoloogiad teaduses

27. augustil 2021 väitles Tartu Ülikooli senati saalis end folkloristikadoktoriks Kaisa Langer uurimusega “Estonian folklore in the context of Late Stalinist folkloristics” (“Eesti rahvaluulekogud hilisstalinistliku folkloristika kontekstis”). Väitekirjaga kaasneb neljast artiklist, mis on avaldatud rahvusvaheliselt levivates väljaannetes ajavahemikus 2013–2021 ning kogu uurimust siduvast ulatuslikust teoreetilisest peatükist. Doktoritöö on ilmunud sarjas “Dissertationes Folkloristicae Universitatis Tartuensis” nr 31 ja on elektrooniliselt kättesaadav Tartu Ülikooli raamatukogu digikeskkonnast DSpace (<http://dspace.ut.ee/browse?type=author&value=Langer%2C+Kaisa>).

Kaisa Langer leidis oma töö teema Eesti Rahvaluule Arhiivis. Luges 1940. aastate teisel poolel ja 1950. aastate alguses kirja pandud tekste, leidis ta teiste hulgas palasid, milles kiideti nõukogude korda, Stalinit, elu kolhoosis jms. Oma töös on autor need palad koondanud ühisnimetaja “nõukogude folkloor” alla. Hoolimata sellest, et rahvaluuleuurijad on vähem või rohkem seda teemat akadeemilistes sõnavõttudes puudutanud, ei ole sel teemal süvauuringuid tehtud. Nii hakkas Kaisa Langer pikemaalt juurdlema selle üle, mis tingimustes on need tekstid kogutud ja mil määral need esindavad oma ajastu pärimuskultuuri üldiselt. Oma väitekirjas pakubki Kaisa Langer sissevaate Eesti stalinismi-perioodi folkloristikasse. Ühtlasi asetab ta Eestis toimunu rahvusvahelisse võrdlusesse (lähemalt on kõrvutatud sama perioodi folkloristikat Eesti NSVs ja Saksa DVs). Võrdlus on üles ehitatud ideoloogia kontseptsioonile, arutledes selle üle, kuidas poliitiline võim oma ideoloogiaga mõjutab teaduse arengut. Arutelu teoreetiliselt taustaks sobis postkolonialistlik teooria, mis võimaldas piiritleda riigi kõikehõlmavaid kontrollimehhanisme.

Lähemalt tulevad töös arutlusele küsimused, kuidas eesti folkloristid kohanesid nõukogude võimu nõuetega ja millise värvingu see eesti folkloristikale on andnud. Uurimismeetodite valikut iseloomustab allikmaterjali dokumendikeskus: analüüs rajaneb põhiliselt Eesti Rahvaluule Arhiivi käsikirjadel ja Rahvusarhiivis talletatavatel institutsioonide tööd kajastavatel dokumentidel. Samuti vaadeldakse tollaseid üliõpilastöid, folkloristide publitseeritud sõnavõtte ja teadusettekandeid. Tuginedes postkolonialismi teooriale, kasutab autor folkloristika iseloomustamiseks hübriidsuse kontseptsiooni: see osutab teatud laadi kombinatsioonidele, kus ühelt poolt võib leida sõjaeelsel perioodil välja kujunenud seisukohti ja teisalt nõukogude folkloristikast tulenevaid ettekirjutusi. Hübriidsus ilmneb näiteks selles, et folkloristid eelistasid uurimismaterjalina kasutada klassikalise rahvaluule žanreid, ent analüüsil rakendati uutesse oludesse sobivat klassivõitluse ja sotsiaalsete vastuoludega seotud perspektiivi. Mõõdukal määral leiti ka uut – nõukoguliku ideoloogiaga sobivat aineala (näiteks 1905. aasta revolutsiooni või töölisliikumist puudutavaid tekste), ent seda mõtestati omakorda jälle enne sõda väljakujunenud folkloristika kaudu. Ühtlasi ilmnes ka folkloristide oskus leida ideoloogiliselt neutraalseid tegevusvälju, näiteks mahukate tekstipublikatsioonide koostamine. Selle uurimuse käivitav “nõukogude folkloor” seostus pigem ettekirjutustest tuleneva otsingu kui eesti pärimuskultuuri iseloomustava ilminguga, jäädeski tähelepanu keskmesse vaid ajutiselt.

Artiklite valmimise järjekord ja artiklite reastus väitekirjas ei kattu. Esitust raamivad üldküsimumsi käsitlevad artiklid, mille vahel esitatakse kaks lähivaadet Eesti folkloristika üksikasjadele.

Esimeses artiklis (ilmunud esmakordselt 2017. aastal) antakse ajalooline ülevaade nõukogude võimu esimestel aastatel tehtud ümberkorraldustest eesti teadusmaastikul, sh folkloristikas. Eestis andsid tooni ümberkorraldused institutsioonide töös: senine rahvaluule arhiiv muudeti kirjandusmuuseumi osakonnaks, mille ülesanne oli pärimuse jäädvustamine ja talletamine; Tartu ülikoolis viidi rahvaluule eriala kirjanduskateedri koosseisu ja õpetamine ülikoolis viidi kooskõlla üleliiduliste õppekavadega. Neile kahele institutsioonile lisaks loodi uurimisinstituut. Selline korraldus pidi looma võimaluse asutuste spetsialiseerumiseks, mis päriselt kunagi teoks ei saanud. Artiklis osutatakse teaduskonteksti muutuste sisule neljas punktis: (1) uus kogumisülesanne talletada nõukogude korda kajastavaid ja kiitvaid rahvaloomingupalasid; (2) uus kogumisviis – suurte rühmadega korraldatavad ekspeditsioonid; (3) varasemate kogude tsenseerimine, mis seostus üldisemalt erifondide loomisega; (4) nõukogude ajale omase retoorika kasutamine uurimistöodes.

Teises artiklis (ilmunud 2013) käsitletakse üksikasjalikult Eesti Rahvaluule Arhiivi kogude teemat 1945.–1952. aastani. Autor toob esile tsenseerimise kaks lainet, milles esimeses keskenduti pigem ideoloogilistele ja teises pigem kõlblust sisaldavatele aspektidele. Mõlemat tahku tõlgendab autor totalitaarse võimu kontrollimehhanismina, mille raames jälgiti inimeste nii ideoloogilist kui ka moraalselt meelsust.

Kolmas artikkel (ilmunud 2021) on pühendatud folkloristide ettevalmistamisega seotud küsimustele (õppekava, diplomitööde teemad, üliõpilaste välitööpäevikud, institutsioonide teemakohased dokumendid jms). Ilmneb, et ka üliõpilaste ettevalmistuses eelistati pühenduda klassikalisele rahvaluulele, mistõttu nõukogulik aspekt sügenes uurimustesse pigem retoorilisel kui teadmisloome tasandil.

Hetk kaitsmiselt: Kaisa Langer ja Tiiu Jaago. Ergo-Hart Västriku foto 2021.

Neljandas artiklis (mis oli kaitsmishetkel veel avaldamata) võrreldakse kõnesolevat perioodi Eesti NSVs ja Saksa DVs. Selles artiklis on tähelepanu all (peale folkloristliku tegevuse võrdluse) ka postkolonialistliku lähenemisviisi sobivus stalinistliku teadusituatsiooni uurimiseks. Taas näitab autor rahvakultuuri uurijate kohanemisstrateegiaid võõrvõimu kontrolli tingimustes: uurijate valikud sobitusid raami, mis tagasid eriala järjekesivuse nii akadeemilise mõtteleo seisukohalt kui hetkeomast rahastamist arvestades. Selles artiklis ilmneb ka rahvaluule koht humanitaarteadustes: mida enam eeldas võim rahvaluulelt tuge oma eesmärkide saavutamiseks (nt tuge sotsialistlikuks ülesehitustööks), seda enam oli folkloristika teadusavalikkuses nähtav. Ja vastupidi: kui folkloristika päevakajalisus taandub, taandub ka folkloristika nähtavus teadusharuna.

Väitlussituatsioonis tõstatatud küsimuste hulgas puudutati muu hulgas kolme suuremat teemat: (1) kuidas esitleda geograafiliselt piiritletud alal toimunut rahvusvahelises kontekstis; (2) mida pakkus Langeri uurimus stalinistlikust folkloristikast üldisesse postkolonialismi uurimisse; (3) kuidas portreerida Eesti folkloristika erinevaid perioode nii, et neis kõigis kajastuks ka ideoloogia osa.

Rahvusvahelisele publikule on Langeri uurijakogemuse järgi vaja eesti konteksti tutvustamist märkimisväärselt rohkem, kui seda esmapilgul kujutleda võiks. Omaette küsimus aga on, kuidas tasakaalustada süvitsi minevat teavet üldplaanide loomisega. Üks võimalusi üldistuste loomiseks on ühendada uuritavad nähtused ühtse teoreetilise kontseptsiooni abil. Käsitletavas töös osutus selleks postkolonialismi teooria: see pakkus võimalusi jälgida võimu kontrollimehhanisme ja nende toimet vaadeldud poliitilises olukorras. Postkolonialistlike tööde hulgas näeb autor oma töö olulisust selles, et ta toob postkolonialistlikku vaatevälja nõukogude võimu kui teaduse ühe mõjuteguri idabloki maades. Hoolimata sellest, et 1940.–1950. aastate folkloristikast kui tervikust on küllalt keeruline eritleda ideoloogilist (stalinistlikku) osa, pakub autori tees hübriidsusest veenva pinnase rahvaluuleteadlaste otsingute ja valikute kirjeldamiseks.

Langeri uurimus inspireerib küsima, kuidas on folkloristikat kujundanud teistegi poliitiliste ideoloogiate mõjutegurid; kuidas ära tunda need praeguses folkloristikas. Folkloristika perioodiseerimisel on ideoloogilistest tahkudest mõistagi enam tähelepanu köitnud kaks: siin käsitletud stalinistlik ja üldiselt laialt arutletud rahvuslik aspekt. Kuid ilmneb, et teiste perioodide puhul analoogiline võimuga seotud ideoloogia roll kuigi hästi avastatav ei ole. Kuidas siis tunda ära ideoloogia osakaal teaduse arengus? Kunagi küsisin Arvo Krikmannilt, kuidas folkloristid said nõukogude algusaastatel aru, mida nad võivad uurida ja seda, mis vaatepunktist nad seda teha tohivad? Krikmann vastas: see oli nagu pimedas toas ukse otsimine – kobati nii kaua, kuini avaus leiti. Võimalik, et üheks indikaatoriks ideoloogia-tasandi äratundmiseks teaduses on küsimus, mida folklorist teha saab (ükskõik, mil viisil tema tegevust poliitikast juhituduna siis kas piiratakse või suunatakse).

Ühtlasi äratub tähelepanu, et ideoloogiateemade vastu on viimasel ajal märgata huvi tõusu. Langeri tööle pakub kõneka paralleeli Erki Russowi artikkel Saksa okupatsioonigaegsest natsionaalsotsialistlikust ideoloogiast Eesti arheoloogias.¹ Russowi käsitlusest nähtub, kuidas ühe ideoloogia (antud juhul natsionaalsotsialistliku) kirjeldamine ja mõtestamine on omakorda seotud teiste, sh külgnevate ideoloogiate mõjul toimunuga (rahvuslik, nõukogude võimu ideoloogia). Millest tõukub sihipärane huvi ideoloogiate vastu (seda enam, et see ei piirdu pelgalt Eesti teadusruumiga)? Võib küsida, kas selle põhjus võiks peituda töigas, et uurijad tajuvad ideoloogiate paljusust, sealhulgas konfliktsete vaadete mitmesust?

Kokkuvõtteks tuleb rõhutada, et Kaisa Langeri töö väärtus seisneb nii teemapüstituses (kuidas tõlgendada arhiivis leiduvaid tekste, mille loomist on oluliselt mõjutanud stalinistlik ideoloogia) kui ka teoreetilise raami leidmisel ja rakendamisel, et paigutada vaadeldav üldisemasse rahvusvahelisse konteksti. Lisaks tooksin esile Kaisa Langeri võime ärgitada oma tööga arutlema teaduses oluliste küsimuste üle.

Tiiu Jaago

Kommentaar

¹ Vt Erki Russow. Eesti arheoloogia ideoloogiate ristteel. *Rahvusteadus* 1940. aastate esimesel poolel kommunistliku ja natsionaalsotsialistliku võimu tuultes. *Tuna. Aja-lookultuuri ajakiri* 3, 2021, lk 53–75.

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

30. septembril oli seltsi üldkoosoleku päevakorras uue juhatuse ja revisjonikomisjoni valimine. Juhatusse valiti Reet Hiiemäe, Pihla Maria Siim, Helen Kästik, Mare Kalda ja Kärri Toomeos-Orglaan. Üldkoosolekule järgnes pidulik õhtu Tartu Ülikooli loodusmuuseumis, kus ettekandega esines loomaökoloog Tuul Sepp (“Muinasjuttude evolutsioonibioloogia”). Seejärel esitleti EKM Teaduskirjastuse väljaandeid – “Eesti muinasjutud” II osa: “Loomamuinasjutud” (koostajad ja toimetajad Risto Järv, Inge Annom, Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan) ning Mall Hiiemäe “Väike kalaraamat rahvapärимusest”. Katkendeid raamatutest luges Enn Lillemets.

21. oktoobril kõnelesid koosolekul Eesti Muinastaideseltsi liikmed Väino Poikalainen ja Enn Ernits. Juttu oli Äänisjärve kaljujoonistest, Eesti muinastaideseltsi rollist nende uurimisel ja kataloogi väljaandmisel. Ettekannete järel esitleti Väino Poikalaineni ja Enn Ernitsa raamatut “Rock Carvings of Lake Onega 3: The Besov Nos Region: Besov Nos, Kladvets, Gazhi and Guri Guri Localities”.

25. novembril toimus TÜ raamatukogus Akadeemilise Rahvaluule Seltsi 17. sügis-konverents “Välitööd muutunud oludes”. Arutluse alla võeti see, milliseid võimalusi ja meetodeid välitööde tegemiseks on pakkunud ja pakub uudne olukord, mis on valitsenud maailmas 2020. aasta kevadtalvest alates. Välitöödega seotud teemadel arutlesid folkloristid ja etnoloogid Eesti Kirjandusmuuseumist (Reet Hiiemäe, Anu Korb, Anastasiya Fiadotava), Tartu ja Tallinna ülikoolist (Pihla Maria Siim, Saara Mildeberg, Michele Tita, Kareng Ronghangpi) ning Jamia Millia Islamia ja Tripura ülikoolist (Rahul Koonathara, Atul Sinha, Progoti Chetana Bakshi, Nabyendu Roy Choudhury).

Kärri Toomeos-Orglaan

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivis

3. juulil viis Janika Oras Soomaal, Hüpassaare lähedal Metsaõue taluplatsil läbi Metsa-laulupeole eelnenud õpitoa regilaulu põhitunnustest ja looduses laulmisest.

7. juulil viis Janika Oras koos Minni Orasega läbi õpitoa laulumängudest Eesti Genea-loogia Seltsi suvepäevadel Turgi talus Torila külas.

9. juulil osales Janika Oras Serga külas projektikoori Leelokandja' seto leelo laagris ja andis nõu leelo mitmehäälse esituse osas.

16. juulil viis Jüri Metssalu Voore Aktiviseerimiskeskuses läbi koolituse "Kohapärimuse uurimine: olemus, meetodika, allikad, koostöö".

25. juulil viis Janika Oras Pärimusmuusika Aidas läbi Viljandi pärimusmuusika festivali naistelaulutoa.

25.–28. juulini toimusid koostöös Iisaku Kihelkonna Muuseumiga Eesti Rahvaluule Arhiivi välitööd Iisaku kihelkonnas. Iisaku ja selle lähima ümbruse külade kõrval käidi Tudulinna ning Peipsi põhjakalda külades. Kokku küsitleti umbes 35 inimest, intervjuusid kogunes pea 80 tundi, filmiti ja tehti fotosid. Välitöödel osales 14 inimest, nende seas nii rahvaluule arhiivi töötajaid kui üliõpilasi. Pärimust koguti põhiliselt 1930.–1950. aastatel sündinud inimestelt, kogumisel keskenduti mängudele ja lapse-põlvemälestustele, aga ka toidutegemise traditsioonidele, rahvakalendrile ja muule pärimusele, koguti ka eluloolist ainest.

27.–29. juulini pidasid Andreas Kalkun ja Janika Oras koos Paul Haguga Lummo Kati seto leelo laagris Nedsaja külas Setomaal loengu seto leelo olemusest ja õpetasid kolmel päeval leelolaulmist, salvestades ka kogenud lauljate vestlusõhtut ja õpitube.

29. juulil pidas Lona Päll Saaremaal Tagamõisa seltsimajas 4. tuulikupäeval ettekande Tagamõisa poolsaare kohapärimusest. Pärast ettekannet oli Lona Päll koos kohaliku matkajuhi ja MTÜ Tagamõisa eestvedaja Tiina Ojala teejuhiks ringreisi Tagamõisa poolsaarel, kus külastati mõnd kohapärimuses enam esile tõusnud paika.

30. juulil esitleti Kolkjas Peipsimaa külastuskeskuses Rääbu päeval Mall Hiimäe raamatut "Väike kalaraamat rahvapärimusest" (EKM Teaduskirjastus). Raamatu on illustreerinud Mari Hiimäe, kujundanud Pille Niin.

31. juulil tutvustas Jüri Metssalu Eesti Maaülikooli vilistlaste ekskursioonil Juuru kihelkonnas Inglise ja Lau küla pärimuspaiku.

11. augustil Eesti Kirjandusmuuseumi fondihoidlaid tabanud uputuses sai rohkeid kahjustusi arhiivaines, mida tulid lisaks ERA töötajatele ning kolleegidele naaber-osakondadest appi korrastama abilised Töötukassa kaudu, ERA töötajate perekonna-liikmed ning teised vabatahtlikud. Arhiivimaterjalide läbivaatamine ja korrastamine on jätkunud kuni talveni.

13.–15. augustini toimunud rahvamuusikatöötlaste festivali Mooste Elohelü võistluskontserdi esinejaid hindas žürii esimehena Taive Särg. Eesti Rahvaluule Arhiivi eripreemia pälviseid ühendatud koosseis Madara leelokoor ja puhkpilliorkester Karmid Torud; oma nägemuse laulutradsioonist “uues kuues” töid lavale elava pärimuse kandjad, leelonaised. Võistluskontserdi kohustuslikuks palaks olnud võro hällilaulu arendasid Madara naised loominguiliselt edasi ning selle järel esitasid seto laulu “Truba Darja” koos Põlva puhkpilliorkestriga Karmid Torud. Kahe valjuhäälese muusika – seto laulu ja puhkpillide – värske ja vaimukas ühendus kujundas tervikliku kava. Festivali patrooni Ingrid Rütli auhinna pälvis Trad.Kvintessents.

17. augustil pidas Jüri Metssalu Soomaa ja Lahemaa rahvuspargi noorte looduskaitsete laagris Vanaõue puhkekeskuses loengu “Kohapärimus ja vanad kaardid: värav loodusesse”.

16.–20. augustini oli Andreas Kalkun Setomaa vallas välitöödel koos Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi kolleegidega (projekt “Interdistsiplinaarne seto korpus”).

20. augustil kõneles Janika Oras Obinitas toimunud Leelokonverentsil seto mitme-häälsuse õpetamise võimalustest ning Andreas Kalkun pidas ettekande Seto Kuningriigi päevadel toimunud sõnoliste võistlustest.

31. augustil pidas Janika Oras Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli projektinä-dala raames muusikakooli pärimusmuusikutele loengu Kolga-Jaani laulikute Rõõt Meielist, Mari Pärtensist ja Marie Sepast ning Taive Särg viis läbi loeng-õpitoa “Päri-mus-muusika – rahvamuusika teine taastulemine”.

2. ja 3. septembril toimusid Rocca al Mare Kooli õpilaste ja õpetajate muinas-matkad, mille käigus tutvustas Jüri Metssalu Lehmja asulakohas, Assaku Nõiakivi ja Rae Tohtrikivi juures, Jõelähtme kivikirstkalmetel, Maardu mõisas ja hiiemetsas ning Saha kabelis arheoloogiat, ajalugu, aja- ja maastikutaju ja pühakohti.

6. septembril pidas Lona Päll Rahvusvaheline Rahvajutu Uurijate Seltsi (ISFNR) 18. kongressil ettekande “Place-related Narratives as Part of Conflict Communication: Two Cases from Estonia” (Kohapärimus osana konfliktikommunikatsioonist: kaks juh-tumiuuringut Eestist). Kongress toimus 5.–8. septembrini veebikonverentsina.

8. septembril esines Risto Järv Haapsalu kultuurikeskuses muinasjutukonverentsil “Miks mets kohiseb?” ettekandega “Miks me ei kuule, mis nad räägivad?”.

15. septembril viis Andreas Kalkun Tartu Linnamuseumis läbi kuraatorituuri näi-tusel “Vanda Juhansoo. Kunstnik või kummaline naine?”.

17. septembril esines Janika Oras ettekandega “Seto leelo kogukond: protsessid ja ideed” Euroopa Komisjoni Erasmus+ programmi projekti “UNESCO kultuuriruumide võrgustik” 3. osalejate koolitusel (korraldas Setomaa turism, Zoomis).

18. septembril tutvustas Jüri Metssalu Voore Aktiviseerimiskeskuse arhiivipäeval Eesti Rahvaluule Arhiivi kogusid.

21. septembril pidas Janika Oras ettekande “Eesti laulutraditsioon” virtuaalkonverentsil “Baltica foorum” ning laulis näiteid koos EMTA pärimusmuusika tudengitega (20.–22. septembrini, põhikorraldaja Lithuanian National Cultural Center, Eesti-poolne korraldaja Eesti Folkloorinõukogu).

21. septembril andis Taive Särg Eesti Rahvaluule Arhiivis intervjuu Deutsche Welle ajakirjanikule Gunnar Koehnele, kes koostas selle põhjal raadiosaate “Estland – Die Liebe zum Lied”.

21. septembril esines Ingrid Rüütel rahvusvahelisel veebikonverentsil “Baltica foorum” ettekandega “Traditsioonilise Kihnu pulma taaselustamise kogemustest”.

22. septembril viis Janika Oras läbi Kadoi Aleksandrova laulude õpitoa Tallinna Kultuuri- ja Spordiameti jt korraldatud Rahvuskultuuride päevade 2021 raames Tallinnas.

29. septembril toimus Eesti Rahva Muuseum muinasjutuseminar “Õnnelik lõpp”. Esinesid Jonathan Roper (“*Once Upon a Time* ja teised maagilised sõnad”), Mall Hiimäe (“Liigi eeldused saada tegelaseks loomamuinasjutus”), Risto Järv (“Eesti loomamuinasjuttude tegelasvõrgustikust”), Pille Kippar (“Kergitab koera saba. Muist on mujalt, muist tegin ise”), Piret Päär (“Eesti rahvajutu aasta 2020”), Katrin Sipelgas (“Linnud ja muinasjuttu-linnud näitusel”) ja Elle-Mari Talivee (“Muinasjutu füüsiline kuju”). Esitleti Piret Pääri koostatud ja Katrin Ehrlichi kujundatud rahvajuturaamatut “Õnneliku inimese särk” (kirjastus Varrak) ning Kirjandusmuuseumi infosüsteemi KiViKe Kogukonnareportaalis avaldatud kaheksat temaatilist muinasjutukogumit, mis hõlmavad tekste Eestimaa eri paigust Hiiumaast Setumaani. Veebivaliku koostasid Inge Annom, Risto Järv, Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan.

30. septembril esitleti koostöös Akadeemilise Rahvaluule Seltsi ning Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnaga Tartu Ülikooli loodusmuuseumis pidulikul loomateemalisel õhtul EKM Teaduskirjastuse väljaandeid “Loomamuinasjutud” (Eesti muinasjutud, II, koostanud ja toimetanud Inge Annom, Risto Järv, Mairi Kaasik, Kärri Toomeos-Orglaan) ja Mall Hiimäe “Väikest kalaraamatut rahvapärimusest”, samuti “Väikese loomaraamat rahvapärimusest” värsket kordustrukki. Tuul Sepp pidas loengu “Muinasjuttude evolutsioonibioloogia”, katkendeid teostest luges Enn Lillemets.

30. septembril osales Lona Päll koos Eestimaa Looduse Fondi eksperdi Piret Pungas-Kohviga ja Sandra Urvakuga MTÜ Niilusoo Rabaraadio saates. Juttu tuli soodest pärimuses. Rabaraadio on MTÜ Niilusoo ja Päästame Eesti Metsad MTÜ poolt veetav veebiraadio, saatejuhiks on Farištamo Eller. Saade on järelvaadatav veebiraadio Youtube’is (<https://www.youtube.com/watch?v=GT73urL8Vtc>).

9. oktoobril pidas Astrid Tuisk Daniel Vardjale pühendatud kodu-uurimipäeval Iisaku Kihelkonna Muuseumis ettekande “Tagasi lapsepõlve. Rahvaluule kogumistööd Iisaku kihelkonnas”, Mall Hiimäe ettekande „Koolilaste mängutraditsioonist sõjajärgsel kümnendil“ ja Kärri Toomeos-Orglaan ettekande “Kui inimesel oleks saba... Loomamuinasjutudest Eesti traditsioonis”. Koos Olga Ivaškevitsiga pildistati pärimusega seotud paiku.

15. ja 30. oktoobril esines Jüri Metssalu Lahemaa rahvusparki Virumaa sisemaa-külade mälumaastike koosolekutel rahvusparki külastuskeskuses Palmse ja Võhma Seltsimajas ettekandega “Kohapärimuse kaardistamisest Palmse, Sagadi ja Vihula mõisa piirkonnas”.

15.–17. oktoobril kasutati Taive Särje peetud videoloengut “The singing tradition of Baltic Finnic peoples” Estonian Music Weeki reklaamis seoses Hõimupäevade programmiga, ja see on järelvaadatav EMW YouTube’i kanalil.

16. oktoobril osales Mall Hiimäe ettekandega “Kuidas portreerida rahvuslindu?” Eesti ornitoloogiaühingu 100. aastapäeva teaduskonverentsil Tartu Ülikooli loodusmuuseumis.

17. oktoobril võttis Taive Särg osa väliseesti hõimupäevade programmi raames filmi “Unustatud rahvaste jälgedes / In the Steps of Forgotten Peoples” näitamisele järgnenud Zoomi vestlusringist, mille korraldas Välis-Eesti Muuseum (VEMU).

21. oktoobril pidas Mari Sarv Baseli Ülikooli poetikakorpuste teemalises seminaris veebiloengu regilaulu Eesti-Soome ühendkorpusest, selle saamisloost ja kasutusvõimalustest.

21. oktoobril pidas Jüri Metssalu Eesti Rahvakultuuri Keskuse suulise pärandi ja kohapärimuse koolitusel Sauga Avatud Noortekeskuses loengud “Maastikulugude loomisest ja kõnelemisest minevikus ja tänapäeval” ning “Eesti pärimuspaikade uurimise allikad arhiivides, maastikul ja internetis”.

23. oktoobril esines Jüri Metssalu Ruila kooli 150. aastapäeval ettekandega “Ruila piirkonna kohapärimuse kogumisest ja avaldamisest”.

29. oktoobril pidas Andreas Kalkun Võru Instituudi konverentsil “Vaade Kreutzwaldile ristimetsade kaitsmise ajal” ettekande “Kreutzwaldi *terra incognita*: kuis ja mille Kreutzwald võõrist maist ja rahvist kirot”.

Oktoobris käis Mari-Ann Rimmel koos Kristel Kivariga Pärnumaal Audru ja Tõstamaa kihelkonnas inventeerimas looduslikke pühapaiku.

5. novembril toimus Räpina Loomemajas koostöös Võru Instituudiga Eesti Rahvaluule Arhiivi muinasjutuseminar “Arhiivist välja/Arhiivist vällä”, kus ettekannetega esinesid Risto Järv (“Arhiivist välja ja arvumaagia: tosin muinasjutuseminari ja kaks tosinat väljaandeid”), Kärri Toomeos-Orglaan (“Inimese mõõt: tähelepanekuid loomamuinasjuttudest”), Aapo Ilves (“Muinasjuttudest lastele ja suurtele”), Inge Annom (“Hindrik Prantsu kogutud Setomaa muinasjutud”), Mairi Kaasik (“Räpina kihelkonna muinasjutud failirepositooriumis KiViKe”) ja Urmas Kalla (“Võromaa muinasjutud võrokestele tagasi. Kuidas kohandada vanu kirjapanekuid võro keele ja kirjaviisiga”). Ettekannetele järgnes aruteluring “Milliseid võro muinasjutuväljaandeid me tahame”.

5. novembril toimus Eesti Rahva Muuseumis kolmas humanitaarainete õpilaskonverents HUNTS. Konverentsil osales seitse kooliõpilast kuue ettekandega, konverents toimus nii ERMis kohapeal kui veebis. Ettekanded hõlmasid keelt, rääpikultuuri, moeajakirjandust, õpilaste väärtushinnanguid, kultuurilisi erinevusi, muusikat. Ettekannete

järel toimus lühiarutelu nii koroonapandeemia mõjudest koolidele kui järgmise HUNTSi korralduse üle. Konverentsi korraldasid kirjandusmuuseumist Ave Goršič (ERA) ja Reet Hiemäe (folkloristika osakond), Eesti Rahva Muuseumist Virve Tuubel ja Hugo Treffneri Gümnaasiumist Kristiina Punga.

11. novembril korraldas Lona Päll koos Reeli Reinausiga Abja-Paluoja kultuurimajas Halliste kihelkonna ajalooliste looduslike pühapaikade teabepäeva, kus pidas ühtlasi ka ettekande Halliste piirkonna pühapaikade teemal. Teabepäev toimus osana Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastatud projektist “Ajaloolise Pärnumaa viie kihelkonna looduslike pühapaikade inventuur arhiiviallikate põhjal”.

12. novembril kõnelesid Astrid Tuisk ja Kadri Tamm Eesti Rahva Muuseumis seminaril “Kirjasaatjatest ühisloomeni: kaasavate kogude olevik ja tulevik. ERMi Kirjasaatjate Võrk 90” teemal “Rahvaluule kogumisvõistlused: kaasaráäkimisvõimalus kellele?”.

12.–15. novembrini toimus Lona Pälli ja semiootika osakonna teaduri Nelly Mäekivi korraldatud öko-, bio-, ja zoosemiootikute kirjutamislaager Mulgimaal, Kopra talus. Eesmärgiks oli koos kirjutada ja ühiseid projekte arendada, peeti ka seminar looduse semiootika tuleviku osas Eestis ja üldisemalt. Sündmust toetas kultuuriteaduste ja kunstide doktorikool.

19. ja 20. novembril tegi Olga Ivaškevitš Tallinnas kogumisvõistluse “Tähtpäevad ja muutuvad tavad koroonakriisi ajal” intervjuusid.

22. novembril pidas Andreas Kalkun Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebiseminaril ettekande “Turism, kunst ning Lõuna-Eesti ja Petserimaa representatsioonid”.

25. novembril pidas Anu Korb Tartu Ülikooli raamatukogus Akadeemilise Rahvaluule Seltsi sügiskonverentsil “Välitööd muutunud oludes” ettekande “Mängukirjelduste kogumisest Venemaa eesti kogukondades ja emamaale naasnud eestlaste juures”.

25. novembril esines Aado Lintrop Valga Keskraamatukogus teemal “Mansid – rahvas, folkloor, mütoloogia”.

27. novembril pidas Andreas Kalkun KUMUs seoses näitusega “Talomuro ilmaruum. Lõuna-Eesti loojad” loengu “Petserimaa ja setode kujutamine: kunst ja ideoloogiad”.

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

Juulis osales Nikolai Anisimov välitöödel Varkled-Bodja külas (Agrõzi rajoon, Tatarstan), Srednij Kumor, Verhnjaja Jum”ja külades (Kukmori rajoon, Tatarstan), Starõj Kušket külas (Baltasi rajoon, Tatarstan), Karamas-Pel’ga külas (Kijasovo rajoon, Udmurtia), Gožnja ja Bagraš-Bigra külades (Malaja Purga rajoon, Udmurtia). Uurimise põhiteemad: rahvalaulud, rahvakalendri rituaalid, matuse- ja surnute mälestamise kombesid.

Juulis andis Nikolai Anisimov “Tatar-inform” elektroonilise perioodilise väljaande jaoks intervjuu udmurdi matuse ja surnute mälestamise kombestikust).

6.–9. juulini osalesid Mare Kõiva, Andres Kuperjanov ja Nikolai Anisimov Zoomi vahendusel Tomskis korraldatud XIV Venemaa antropoloogide ja etnoloogide konverentsil. Mare Kõiva pidas ettekande lastehirmutistest ajavahemiku 1920–2018 kirjapanekutes, Andres Kuperjanov rääkis linnafestivalidest. Nikolai Anisimov pidas ettekande Kaama-taguste udmurtide kevadistest mälestuspäevadest (“Весенние поминки закамских удмуртов: традиция и современное бытование”).

13. juulil andis Mare Kõiva Kuku raadios intervjuu Madis Ligile, rääkides nii teadlaste tunnustamisest kui ka suvisest rahvapärимuse kogumistööst, ajendiks Mare Kõiva valimine Euroopa Akadeemia akadeemikuks.

2.–5. augustini osales Mare Kõiva Wuppertalis (Saksamaa) korraldatud Euroopa Piibliuuringute Assotsiatsiooni (EABS) aastakonverentsil ettekandega esimestest inimestest valgevene ja eesti pärimusjuttudes (“Stories about the Fall of the first people in the Belarusian and Estonian traditions”).

13. augustil osales Mare Kõiva Paides arvamusefestivali ümarlauas „Kuhu me läheme kui me magame?“ koos Jüri Enneti, Kärt Summataveti ja Krista Ojasaarega, mode- raator Aija Sakova.

14. augustil osalesid Reet Hiimäe ja Tõnno Jonuks Paide arvamusefestivali arutelus “Mitu usku mahub Eestisse?” koos Meelis Friedenthali ja Martin Vällikuga, arutelu juhtis Atko-Sulhan Rimmel.

15. augustil pidas Reet Hiimäe Äksi avatud õuede festivalil ettekande üleloomulikest olenditest.

23.–27. augustini osalesid Mare Kõiva, Tõnno Jonuks ja Reet Hiimäe võrdleva mü- toloogia 14. rahvusvahelisel konverentsil (IACM) “Death And Migration In World My- thology”. Mare Kõiva pidas ettekande “The Journey Of The Soul And The Otherworld On The Example Of Estonian And Baltic Finnish Material”, Tõnno Jonuks ettekande “Travelling Royal Monsters In The Eastern Baltic Iron Age” ja Reet Hiimäe ettekande “Narratives of the Promised Land in the Discourse of Contemporary Migration”.

30. augustist 3. septembrini osales Nikolai Anisimov Pisas 18. EASR (European Association for the Study of Religion) aastakonverentsil “Resilient religion”. Ta pidas koos Eva Toulouze’iga etnoloogia sektsioonis ettekande “Varkled-Bodya, an Udmurt animist village: Initiations of boys and girls in the week before Easter”.

Nikolai Anisimov ja Eva Toulouze kohtusid ka järgmise konverentsi korraldajatega Corki ülikoolist (Iirimaa), Roomas andsid nad üle Itaalia rahvusraamatukogu töötajatele kaks koopiat raamatust “Spring rituals of the Varkled-Böd’ya Udmurt”.

24. augustil pidas Tõnno Jonuks Rahvusvahelise Võrdleva Mütoloogia Ühingu aasta- koosolekul Zoomis ettekande “Travelling royal monsters in the Eastern Baltic Late iron Age (11-13 century AD)”.

25.–28. augustini osales vanemteadur Piret Voolaid Türgis MTÜ Mondo juhitud ja Anna Lindhi Fondi toetatud rahvusvahelise vanasõnaprojekti “Proverbs for Parleys” (“Vanasõnad kõrvuti”) raames toimunud seminaril ja esines ettekandega vanasõnade

loomingulisest kasutamisest tänapäeval. Ühtlasi esitleti seminaril vanasõnakogumiku “Wisdom of Words: Estonia, Lebanon, Turkey” ja samanimelist näitust, millesse on põimitud kolme riigi – Eesti, Liibanoni ja Türgi – kooliõpilaste toel kogutud vanasõnad. Piret Voolaid osales raamatu koostamisel eksperdina ja kirjutas raamatule eessõna “What is a proverb?”.

1. septembril tutvustas Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saate minisarjas “Müütilised olendid meie ümber” ronka.

5.– 8. septembrini toimus Zagrebi Etnoloogia ja Folkloristika Instituudi ning Zagrebi Ülikooli Humanitaar- ja Sotsiaalteaduskonna korraldatud Rahvusvahelise Rahvajutu-uurijate Seltsi (ISFNR) 18. kongress, millest võtsid ettekannetega osa Mare Kõiva, Reet Hiimäe, Mare Kalda, Anastasiya Fiadotava. Mare Kõiva pidas koos Alena Bohanevaga ettekande “Emotions and the Lore of Water Dwellers”, sektsioonis “Charms and the Fear” pidas Mare Kõiva ettekande “Illnesses due to Fright and Treatment of such Illnesses”, lisaks osales tööruhmade kohtumistel, juhtis sektsiooni jne. Reet Hiimäe pidas ettekande “Fear of Magically Imposed Love in Estonian traditional and contemporary belief narratives”, Mare Kalda ettekande “The Cause of Laughter in Treasure Tales”. Anastasiya Fiadotava ettekanne kandis pealkirja “Different Shades of Laughter and Unlaughter: Emotional Economy of Humorous Performances in Family Folklore”.

6.–11. septembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Bulgaarias Stara Zagora linnas korraldatud Euroopa astronoomiaühingu (SEAC) 28. aastakonverentsil “Kultuuri-astronoomia ja ürgne taevavaatlus” (“Cultural Astronomy and Ancient Skywatching”). Mare Kõiva pidas ettekande “Vernacular models: Heaven and Paradise based on Baltic Finnic and Eastern Slavic folklore”. Andres Kuperjanov esitas posterettekande “Estonian Astronyms and the Influence of the Mediaval Manuscripts”.

7. septembril osales Tõnno Jonuks Kielis Euroopa Arheoloogide Assotsiatsiooni (EAA) aastakonverentsil ettekandega “From a dragon to a hare. The selection of animals for symbolic purposes during the Late Iron Age in Estonia”.

8. septembril kõneles vanemteadur Piret Voolaid Vikerraadio saates “Huvitaja” MTÜ Mondo juhitud rahvusvahelisest projektist “Vanasõnad kõrvuti”. Koos MTÜ Mondo humanitaarabieksperdi Kristi Ockba ja ajakirjanik Krista Taimega vesteldi sellest, kuidas kolme riigi – Eesti, Liibanoni ja Türgi – noored kogusid ja võrdlesid vanasõnu ja valmis raamat “Wisdom of Words”, mis tutvustab araabia, eesti ja türgi keeles kokkulangevaid ja ka erinevaid vanasõnu.

Samas saates rääkis juhtivteadur Mare Kõiva sellest, kuidas on seotud omavahel vaaraorahvad ja hülged.

9. septembril andis Reet Hiimäe ajakirjanik Marian Männile veebiportaali “Research in Estonia” jaoks intervjuu usundite paljususest Eestis.

11. septembril esitles Nikolai Anisimov koos Eva Toulouze’iga Tallinnas Kirjandustänav festivalil raamatuid “Песни южных удмуртов” (autorid Irina Ptšelovodova, Nikolai Anisimov, 2020) ja “Spring rituals of the Varkled-Böd’ya Udmurt / Весенние обряды удмуртов д. Варклед-Бодья” (autorid Eva Toulouze, Nikolai Anisimov, 2020).

12. septembril rääkis Mare Kõiva Vikerraadio “Kirikuelu” saates rahvakalendri ja kirikukalendri seostest.

14.–18. septembrini osales Anastasiya Fiadotava Jagellooni Ülikoolis Krakowis korraldatud töötoas, mis oli seotud UNA EUROPA projektiga SF2019005 “Humour in the European public sphere – Fostering societal debate about contested expression in a globalizing world”.

15. septembril rääkis Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saate minisarjas “Müütilised olendid meie kõrval” järvekarjast.

15. septembril pidas Eda Kalmre Tartus Tamme haruraamatukogus XVIII üleriigilisel lasteraamatukoguhoidjate päeval ettekande “Hirmust, hirmutamisest ja hirmujuttudest lastekultuuris”.

22. septembril rääkis Mare Kõiva Vikerraadio “Huvitaja” saate minisarjas “Müütilised olendid meie kõrval” veehobudest.

24. septembril toimus Prima Vista festivali raames aruteluring “Epideemiad kirjan-
duses, pärimuses ja päriselus”, milles osalesid Reet Hiimäe, Meelis Friedenthal ja Reeli Reinaus.

25. septembril pidas Tõnno Jonuks Szegedis konverentsil “Religiooni materiaalsus Kesk- ja Ida-Euroopas” koos ettekande “Materiality of contemporary paganism. Deposits at sacred places in Estonia”.

27. septembril korraldas osakond Esnas Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakon-
na ja Eesti-uuringute Tippkeskuse seminari “Meie tulevikud: taevatrepp? Our futures: Stairway to heaven?”. Esinesid Nikolai Anisimov (“Kord aastas tulnud kevadpüha...”: ühest udmurdi kevadpühast”), Anastasiya Fiadotava (“Comedy in Eastern Europe during the first wave of COVID-19 pandemic”), Reet Hiimäe: (“Mütologiseeritud metafoorid tänapäeva rändenarratiivides”), Tõnno Jonuks (“Mütoloogilised loomad Eesti muinas-
ajal”), Eda Kalmre (“Suurärimees ja Kriimani mõisa viimane omanik Karl Jänes elus ja folklooris”), Katre Kikas (“(Lähi)lugejana arhiivis”), Andres Kuperjanov (“Kadakas”), Nikolay Kuznetsov (“Kultuurispetsiifiliste sõnade tõlkimine eesti-komi sõnastikus”) ja Mare Kõiva (“Vernakulaarsed mudelid: taevas ja paradiis läänemeresoome ja idaslaavi folkloori põhjal”).

27. septembril andis Eda Kalmre intervjuu Kanal 2 saatele “Estonia. 27 aastat vas-
tamata küsimusi”.

29. septembril pidas Eda Kalmre Zoomi vahendusel Eesti Rahvakultuuri Keskuse korraldatud seminaril “Kuidas aitab elav pärand kaasa kogukondlikule ühistegevusele?” ettekande “Talgud kogukonnas”.

29. septembril esines Piret Voolaid Tallinnas Mondo maailmahariduskeskuses rahvus-
vahelise projekti “Vanasõnad kõrvuti” väljundina sündinud näituse ja raamatu “Wisdom of Words” esitlusel ettekandega “Mänguline vanasõnatarkus”.

30. septembril pidas vanemteadur Liisi Laineste Tartu Ülikoolis kursuse “Interneti-folkloor” raames külalisloengu “Sissevaateid koroonafolkloori uurimisse”.

30. septembril pidas Tõnno Jonuks koos Atko Rimmeliga Eesti Rahva Muuseumi teadusseminaril ühis-ettekande Atko Rimmeliga ühisettekande “Loodus, religioon ja rahvuslik identiteet”.

Oktoobris valmis Tõnno Jonuksi ja Atko Rimmeli 1-minuti film “Eestlased on metsarahvas” Riigikogu rohepöörde konverentsi jaoks.

Oktoobris avaldas MTÜ Loomemõis Reet Hiimäe koostatud raamatu “Vooremaa pärimusraamat”.

Oktoobris esitas Reet Hiimäe Vikerraadio saatesarjas “Huvitaja” neli usundi-kommentaari.

Oktoobris ilmus Serafima Lebedeva raamat “Полевые заметки музейного этнографа” (koostaja ja toimetaja Svetlana Karm), kus Nikolai Anisimov on lauluteksti tõlkija (https://www.erm.ee/sites/default/files/serafima_lebedeva_polevoe_zametki_muzeinova_etnografa.pdf).

6.–8. oktoobrini osales Nikolai Anisimov Iževskis (Udmurtia) rahvusvahelisel teaduskonverentsil “Финно-угры – Славяне – Тюрки: опыт взаимодействия” ettekandega “Демонический персонаж *бучыра* в мифологических представлениях удмуртов”. Konverents oli pühendatud Ajaloo, keele ja kirjanduse udmurdi instituudi 90aastaseks saamisele.

7. oktoobril korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseum, Eesti-uuringute Tippkeskus, Haridus- ja Teadusministeerium ja Toila Lasteaed Naerumeri veebi vahendusel (Teams) lasteaia- ja põhikooli esimese astme õpetajatele seminari “Meie kiisul kriimud silmad: Lugev laps”. Seminari toetasid Haridus- ja Teadusministeeriumi Keeleprogramm 2018–2021 ja Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus). Korraldustoimkonnas osales osakonna vanemteadur Piret Voolaid. Teadur Katre Kikas pidas ettekande “Lugev laps Andrus Kiviräha lasteraamatutes”. Kava <http://folklore.ee/kp/lp/2021>.

7. oktoobril pidas teadur Anastasiya Fiadotava Tartu Ülikoolis kursuse “Interneti-folkloor” raames külalisloengu „Fake news and conspiracy theories in COVID times and beyond”, mida sai soovi korral jälgida ka Zoomis.

10. oktoobril viibis Nikolai Anisimov välitöödel Hohrjaki küla kalmistul (Zav’jalovo rajoon, Udmurtia), et uurida kalmistukultuuri.

10.–21. oktoobrini viibis Reet Hiimäe ETAG-i toetusel Taanis Aarhushi Ülikoolis projektikirjutamise õppevisiidil.

13. oktoobril rääkis Reet Hiimäe Vikerraadio “Huvitaja” saates, mis on seestumine ja millised on selle usundilised tagamaad.

14. oktoobril pidas vanemteadur Piret Voolaid Tartu Ülikoolis kursuse “Internetifolkloor” raames külalisloengu “Koroonaaja internetifolkloor kui toimetulekumehhanism”.

19. oktoobril osales Mare Kalda Tallinnas Rahvusraamatukogus XVI oskuskeelepäeval “Mõõdetav ja mõõtmatu terminoloogias” ettekandega “Sõnad, sõnad, sõnad. Tänapäevafolkloori terminid teiste mõistete keskel”.

20. oktoobril andis Nikolai Anisimov intervjuu “Udmurtia” TRK-s udmurdi tänapäevase rahvaluule uurimistest.

21. oktoobril pidas Nikolay Kuznetsov väarikate ülikoolis loengu “Sugulaskeeled ja keelesugulased”.

27. oktoobril tutvustas Piret Voolaid Vikerraadio “Huvitaja” saates vanasõna “Kui ei ole surmatõbi, siis saab ikka viinast abi”.

28. oktoobril pidas Nikolai Anisimov Udmurdi Ülikooli Udmurdi filoloogia, fenno-ugristika ja ajakirjanduse instituudi tudengitele *online*-loengu “Удмуртъёслэн кулэм ватон но буре ваён сӧзнэтсы” (“Udmurtide matuse ja surnute mälestamise kommete süsteem”).

30. oktoobril esitles udmurdi teadlane Tatjana Minnijahmetova Tartus Kirjanike majas oma raamatut “В поисках удмуртских жемчужин по эстонским архивам” (“Udmurdi pärlite otsinguil Eesti arhiivides“, Sator 20, <https://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/sator/sator20/>). Raamat valmis Hõimurahvaste programmi, Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadusprojekti ja Euroopa Regionaalfondi kaudu rahastatud Eesti-uuringute Tippkeskuse toetusel. Projekti juhtis Piret Voolaid, raamatu teadustoimetaja on Svetlana Karm (ERM).

Üritus toimus hübriidvormis, osaleda ja kaasa rääkida sai nii ERMi Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskuse auditooriumis kui ka MS Teamsi vahendusel.

3. novembril rääkis Reet Hiimäe Vikerraadio saates “Huvitaja” hingeloomast.

5. novembril toimus Eesti Rahva Muuseumis Reet Hiimäe kaaskorraldamisel humanitaarteaduste noortekonverents HUNTS.

7.–14. novembrini osales vanemteadur Piret Voolaid Portugalis Taviras Rahvusvahelise Parömioloogia Assotsiatsiooni (International Association of Paremiology, AIP-IAP) 15. vanasõnakollokviumil ettekandega “Thirst is Greater Than Hunger: A Sociocultural View of Estonian Proverbs on Alcohol and Drinking”.

11. ja 12. novembril toimus Reet Hiimäe korraldatud humanitaaralade doktorantide sügiskool “Dialogues with Magic” Saka mõisas. Osakonda esindasid ettekandega Nikolai Anisimov koos Eva Toulouze’iga (“Magic in modern Udmurt society”), Mare Kõiva (“Estonian magic healers and verbal magic”), Tõnno Jonuks (“Magic in news. Magic, Witchcraft and superstition in Estonian newspapers 1850–1980”), Anastasiya Fiadotava (“All that is great is built upon memes”: meme magic and the cult of Kek”) (Täpsemalt https://folklore.ee/CEES/doktorikool/sk2021/Program_abstracts_2021est.pdf.)

18.–20. novembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Moskvast korraldatud 9. rahvusvahelisel interdistsiplinaarsel teaduslik-praktilisel sümposiumil “Mediterraanantropoloogia uute väljakutsete lävel: maailm, inimesed, teadmised ja kultuurid pandeemia ajastul”. Koos Kristel Vilbastega pidasid nad seal ettekande loodusliku allikavee kasutamisest COVID-19 ravis ja profülaktikas (“Использование природной родниковой воды при лечении COVID-19 и его профилактике”).

19. novembril osales Mare Kalda Zoomi vahendusel Tallinna Ülikoolis korraldatud XVII muutuva keele päeval ettekandega “Vormelid ja väänsõnad rahvalikes koroonateemalistes ühiskõnelustes” (e-teesid <https://www.tlu.ee/ht/sundmused/xvii-muutuva-keele-paev>).

20. novembrist 17. detsembrini töötas vanemteadur Piret Voolaid külalisuurijana mitme rahvusvahelise koostööprojekti raames Ljubljanas Sloveenia Teaduste ja Kunstide Akadeemia Etnoloogia Instituudis.

25. novembril toimus Akadeemilise Rahvaluule Seltsi välitöökonverents “Välitööd muutunud oludes”, mille korraldasid Reet Hiiemäe, Kärri Toomeos-Orglaan ja Merili Metsvahi; Reet Hiiemäe pidas konverentsil ühtlasi ettekande “Eksootilised välitööd” globaliseerivas maailmas: väljakutsed ja õppetunnid“. Anastasiya Fiadotava pidas ettekande “Digital folklore and digital fieldwork: combining methods and transforming the discipline?”.

25. novembril osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Vilniuses Leedu Loodusuuringute Keskuse ja Venemaa Teaduste Akadeemia Slavistika Instituudi korraldatud rahvusvahelisel teaduskonverentsil “Herbalism ja rahvameditsiin”. Mare Kõiva astus üles ettekandega oma puust ja taimedest usulistes töökspidamistes, tekstides ja tavades, Andres Kuperjanov käsitles Kuu ja puu koos-toimeid religioossetes arvutikirjetes.

26. ja 27. novembril osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Leedu Ajalooinstituudi etnoloogia ja antropoloogia osakonna korraldatud konverentsil “Etniliste ja konfessionaalsete kultuuride interaktsioon: etnoloogiline uurimine”, mis oli pühendatud Vilniuse 700. aastapäevale ühisettekandega “Läänemere ühendamine: muinastulede öö” (“Unification Of Baltic Sea: The Night Of Ancient Bonfires”).

26. novembril esines vanemteadur Piret Voolaid Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi korraldatud eesti keele õpetajate sügiskonverentsil ettekandega “Internetipärimus ja meemikeel kui noorte loominguline eneseväljendus”.

3. detsembril pidas Anastasiya Fiadotava Bologna Ülikooli veebiseminari “Humour in the Public Sphere (Part 2)” ettekande “Humour and controversies in Estonian and Belarusian public spheres”.

29. novembril pidas Reet Hiiemäe Viljandi kultuuriakadeemias aine “Pärimuskultuur muutuvast ühiskonnast” raames loengu rahvausundist ja kohapärimusest.

Detsembris esitas Reet Hiiemäe Vikerraadio “Huvitaja” saatesarjas neli usundi-kommentaari.

15. detsembril pidas Reet Hiimäe Põlva väarikate ülikoolis videoloengu “Sissevaade usunditesse ja vaimsetesse õpetustesse Eestis”.

Folkloristika osakonna seminarid

Seminare toetavad Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3 ning Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK145), nende toimumise korraldab Mare Kalda.

13. septembril esines Teamsis Ergo-Hart Västrik: “Kodavere Pärimuskeskus – kellele ja milleks?”.

4. oktoobril pidas Kanni Labi (ERA) TEAMSis seminariettekande “Kokku, kooreke, ja trükki, Muhu regilaulud!”, mis keskendus “Vana kandle” koostamisel tekkinud tähelepanekutele ja kogemustele.

13. oktoobril toimus Eesti-uuringute Tippkeskuse soouuringute töörühma veebiseminar “Postkoloniaalsete ja postsotsialistlike diskursuste vahelised dialoogid feministlikus teoorias ja praktikas”. Ettekande pidas järel doktor Redi Koobak (Centre for Women’s and Gender Research, University of Bergen, Norway). Toetudes hiljuti ilmunud kogumikule „Postcolonial and Postsocialist Dialogues: Intersections, Opacities, Challenges in Feminist Theorizing and Practice“ (toimetanud Koobak, Tlostanova and Thapar-Björkert, Routledge 2021), pakkus Redi Koobak oma ettekandes välja raamistiku mõtestamiseks võimalikke postkolonialistlike ja postsotsialistlike diskursuste vahelisi kokkupuutepunkte transnatsionaalses feministlikus teoorias ja praktikas. Ta tutvustas raamatus välja pakutud uusi termineid ja tõstatas küsimusi selle kohta, kuidas need võiksid aidata meil ümber mõtestada kindlakskujunenud arusaamu soost, seksuaalsusest ja rassist.

18. oktoobril pidas Nikolai Kuznetsov osakonna veebiseminaril ettekande “Tšuuudid komi pärimuses”.

25. oktoobril sai osakonna veebiseminaris raames jälgida Rahvusvahelise Etnoloogia- ja Folklooriühingu (SIEF) rituaalse aasta töörühma veebiseminarit, kus esinesid Emily Lyle (University of Edinburgh, “The Myth of the One Eyed God and the Signal Star at the Start of a Season”), Oksana Tchoekha (Institute of Slavic Studies, Russian Academy of Sciences, “Human life of the celestial bodies”), Tsimafei Avilin (Center for Studies of Belarusian Culture, Language and Literature, National Academy of Sciences of Belarus, “Belarusian Folk Astronomy: What is Your Ritual About?”).

8. novembril pidas Elle-Mari Talivee Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebiseminaril ettekande “Ilukirjandus ja ühistransport”.

15. novembril tutvustas Pavel Limerov venekeelses veebiseminaris (Teams) tuttuut raamatut “Каллистрат Фалалеевич Жаков”, Сыктывкар: Издательство Эском, 2021. - 296 с. – (Серия “Республика Коми: люди и время”)

22. novembril esines Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti-uuringute Tippkeskuse veebiseminaril Andreas Kalkun ettekandega “Turism, kunst ning Lõuna-Eesti ja Petserimaa representatsioonid”, inspiratsiooniks KUMUs on avatud näitus “Talomuro ilmaruum. Lõuna-Eesti loojad“ (kuraator Liis Pählapuu, 22.10.2021–10.04.2022 vt ka <https://kumu.ekm.ee/syndmus/talomuro-ilmaruum-louna-estii-loojad/>).

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

14.–19. juunini toimus Helsingis Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu (SIEF) 15. kongress “Breaking the rules? Power, participation and transgression”, mille paneel aitaskorraldada Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna teadlased.

8. juulist 26. augustini korraldasid Tartu ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ja Stella Maris kolledži inglise keele osakond (Chennai, India) koostöös loengusarja “Unraveling Tales: Exploring Intersections between Folkloristics and Literature”. Loengud on järelvaadatavad UTTV-s (<https://www.uttv.ee/naita?id=31503>).

8. juulil pidas Padma V Mckertich loengu “Different Tunes, Same Songs – Bhakti Tropes in Popular Hindi Film Music”.

15. juulil D. Nazneen Marshalli loeng “The twist in the Tale: The Portrayal of Folktales in Indian Picture books for Children”.

22. juulil Alina Oprelianska loeng “Make Ukraine Great Again: Gogol’s Vij, St, Cassian, and Ukrainian Beliefs”.

29. juulil Sadhana Naithani loeng “Justice in an Unjust World: Herman Hesse’s Fairy Tales”.

5. augustil P. Mary Vidya Porselvi loeng „Earth as Akam: An Ecofemiotic Study of Folk-Lit Contours”.

12. augustil Merili Metsvahi loeng “Pre-modern Estonian Peasant’s Relationship with the Lakes and Rivers”.

19. augustil Mark Benderi loeng “Translating the Nuosu Book of Origins: A Cosmographic Approach”.

26. augustil Frank Koromi loeng “Medieval Bengali Literature and the Study of Folklore”.

2021. aasta suvel ilmus USAs folkloristika kaasprofessori Anastasiya Astapova monograafia “Humor and Rumor: Everyday Life in the Post-Soviet Authoritarian State” (kirjastaja Rowman & Littlefield).

2021. aasta suvel ilmus kirjastuse Routledge väljaandel kogumik “Conspiracy Theories and the Nordic Countries”, autorid Anastasiya Astapova, Eirikur Bergmann, Asbjørn Dyrendal Annika Rabo Kasper Grotle Rasmussen Hulda Thórisdóttir Andreas Önnersfors.

5.– 8. septembrini toimus Zagrebi Etnoloogia ja Folkloristika Instituudi ning Zagrebi Ülikooli Humanitaar- ja Sotsiaalteaduskonna korraldatud Rahvusvahelise Rahvajutu-uurijate Seltsi (ISFNR) 18. kongress, mille paneel aitasid korraldada Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna teadlased.

30. septembril pidas Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakonna vanemteadur Liisi Laineste kursuse “Internetifolkloor” raames külalisloengu “Sissevaateid korona-folkloori uurimisse”.

7. oktoobril toimus Tartu Ülikooli Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskuse jututares “Seto õdak – Paul Hagu 75”. Seto uuemat kirjavara tutvustasid Eva Saar, Ahto Raudoja ja Karl Pajusalu. Tänavusuvistest TÜ seto välitöödest kõnelesid Maria Grünberg ja Janek Vaab.

7. oktoobril pidas Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakonna nooremteadur Anastasiya Fiadotava kursuse “Internetifolkloor“ raames külalisloengu “Fake news and conspiracy theories in COVID times and beyond”.

14. oktoobril pidas Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakonna vanemteadur Piret Voolaid kursuse “Internetifolkloor” raames külalisloengu “Koroonaaja internetimeemid kui toimetulekumehhanism”.

18. ja 19. septembril korraldas Tartu Nefa Rühm oma V sügiskooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna õppejõu Ergo-Hart Västriku maakodus Peipsiääre vallas. Nefa sügiskool tõi kokku etnoloogia-, folkloristika- ja antropoloogiatudengid, vilistlased, välis-tudengid ning huvilised teistelt erialadelt.

30. septembril korraldasid Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv ja Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond Akadeemilise Rahvaluule Seltsi üldkoos-oleku. Uude juhatusse valiti Reet Hiimäe, Pihla Maria Siim, Helen Kästik, Mare Kalda ja Kärri Toomeos-Orglaan. Pidulikul õhtul Tartu Ülikooli loodusmuuseumis esines loomaökoloog Tuul Sepp (“Muinasjuttude evolutsioonibioloogia”). Seejärel esitleti EKM Teaduskirjastuse väljaandeid – “Eesti muinasjutud” II osa: “Loomamuinasjutud” (koostajad ja toimetajad Risto Järv, Inge Annom, Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan).

18. oktoobril esines Madis Arukask Kuku raadio *podcastis*: “Milline on kirjalikkuse ja kirjasõna tajumine meie mittekirjalikus kultuuris ja hõimurahvaste regilauludes?” Ta kõneles oma uurimisteemadest ja välitöödest (<https://kuku.postimees.ee/podcast/kuue-samba-taga/106758>).

20. oktoobril avati Tartu Ülikooli muuseumis Toomel näitus “Sada pilku Mongooliale: Mandala – salajase tantra tempel” (korraldaja eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas doktorikraadi kaitsnud TÜ orientalistikakeskuse juhataja Alevtina Soloveva).

11. ja 12. novembril osalesid eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna doktorandid ja õppejõud Saka mõisas Eesti Kirjandusmuuseumi korraldatud doktorikoolis “Dialoguses with Magic”.

25. novembril korraldasid Akadeemiline Rahvaluule Selts, Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakond Tartu Ülikooli raamatukogu Tõstamaa seminariruumis ja veebis seltsi sügiskonverentsi “Välitööd muutunud oludes”.

Kaitstud doktoritöö

Kaisa Langer kaitses 27. augustil folkloristika erialal doktoritööd “Estonian folklore collections in the context of Late Stalinist folkloristics” (“Eesti rahvaluulekogud hilis-stalinistliku folkloristika kontekstis”). Juhendaja Ergo-Hart Västriku, oponendid Tiit Jaago ja Toms Kencis (Läti Ülikool).

Kaitstud magistritööd ja magistriprojekt

25. augustil kaitses Elizaveta Diachenko Zoomis Tartu Ülikooli rahvusvahelises magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Seliši keele säilitamise ja taaselustamise metodoloogia Flatheadi reservaadis”. Juhendaja Laur Vallikivi, oponent Madis Arukask.

25. augustil kaitses Jerald Kent Iverson Jr Zoomis Tartu Ülikooli rahvusvahelises magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Püha teras. Relvastatud võitlus kui rituaal kaasaegses keskaja taaskehastamises”. Juhendaja Ülo Valk, oponent Tenno Teidearu.

25. augustil kaitses Rasel Ahmed Zoomis Tartu Ülikooli rahvusvahelises magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Bhoot.Com taskuhääling kui uue meedia võrgustik: ghatana ja selle väljundid uues meedias”. Juhendaja Ülo Valk, oponent Baburam Saikia.

25. augustil kaitses Gleb Gomankov Zoomis Tartu Ülikooli rahvusvahelises magistriõppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistriprojekti “Eesti kultuurilise, poliitilise ja ajaloolise arengu peegeldused numismaatikas ja filateelias 20. ja 21. sajandil”. Juhendaja Anastasiya Astapova, oponent Kaido Andres.

Liilia Laaneman

NEWS IN BRIEF

Birthday greetings

Rutt Hinrikus (75), Paul Hagu (75), Juri Berezkin (75), Chas S. Clifton (70), Diane Goldstein (65), Monika Kropelj (65), Urmas Sutrop (65), Aado Lintrop (65), Eva Toulouze (65), Tatjana Minnijahmetova (Tatiana Minniyakhmetova) (60), Kadri Tamm (60), Mari-Ann Rimmel (55), Ell Vahtramäe (55), Ene Kõresaar (50), Risto Järv (50), Piret Voolaid (50), Kanni Labi (50), Virve Sarapik (50), Katre Kikas (40), Lina Gergova (40), Jüri Metssalu (40), Anastasiya Astapova (35), Olga Ivaškevitš (35).

Stalinism and folkloristics: Ideologies of political power in science

On 27 August 2021 Kaisa Langer defended her doctoral dissertation titled *Estonian Folklore in the Context of Late Stalinist Folkloristics* to obtain the degree of Doctor of Philosophy in Folkloristics. Her opponent Tiiu Jaago gives an overview of the dissertation.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from July to December 2021.